

Kontaktní centrum PLUS

Ztracená 63

767 01 Kroměříž

tel.: 573 336 569

email: kc.km@seznam.cz

Průzkum prodeje injekčního materiálu v lékárnách

na území okresu Kroměříž

v roce 2008

Důvody pro provedení průzkumu

V souvislosti s hledáním nových cest jak oslovit uživatele drog, kteří ještě nejsou v kontaktu ani s terénním programem ani s kontaktním centrem, jsme se rozhodli navázat na výzkum, který jsme prováděli v roce 2003 v lékárnách na Kroměřížsku, a to z toho důvodu, abychom zmapovali nakolik uživatelé v našem okrese využívají možnosti nakupovat injekční materiál v lékárnách. Na základě výsledků výzkumu jsme chtěli vyvodit důsledky pro další rozvoj našich služeb na Kroměřížsku. Na setkání kontaktních center v únoru 2008 jsme se s ostatními kontaktními centry dohodli, že výzkum uskutečneme paralelně v Kroměříži, Zlíně i Vsetíně.

Výzkum provedli

- pracovníci a dobrovolníci Kontaktního centra PLUS, které poskytuje své služby drogovým uživatelům a jejich blízkým na území okresu Kroměříž

Výzkumný vzorek

- všechny lékárny působící na území okresu Kroměříž

Celkem	22
Přímo v Kroměříži	8
Mimo Kroměříž	14

Cíl výzkumu

Hlavním cílem výzkumu bylo zmapovat, kolik uživatelů využívá možnosti nákupu jehel v lékárnách a zjistit, jaké množství tohoto materiálu lékárny na Kroměřížsku těmto lidem vydají.

Postup

- zmapování počtu a míst, kde se na Kroměřížsku nacházejí lékárny (vytvoření seznamu s adresářem)
- vytvoření dotazníku
- navázání spolupráce s garanty
- vytvoření průvodního dopisu s vlastnoručními podpisy obou garantů
- roznesení průvodního dopisu s dotazníky a dohodnutí termínů jejich vyzvednutí
- vyzvednutí dotazníků
- zpracování výsledků
- zveřejnění výsledků výzkumu

Garanti průzkumu

Využili jsme návrhu vedoucího KC Zlín P. Netočného a požádali o garanci dva lékaře zabývající se související problematikou, jejichž záštita dodala výzkumu v očích lékáren větší váhu a důvěryhodnost.

Garanty průzkumu se stali - MUDr. Hana Tkadlecová – vedoucí protiepidemiologického odboru Krajské hygienické stanice ve Zlíně a MUDr. Pavel Konečný – odborný lékař pro psychiatrii a léčbu návykových nemocí. Děkujeme jim tímto za jejich ochotu podporovat průzkum a zaštitit ho svojí garancí.

Doba realizace průzkumu

Březen – červen 2008

Další plánované návazné aktivity - dle výsledku výzkumu

- Na základě výsledků výzkumu umístit v lékárnách propagační materiály našeho zařízení, případně balíčky s Harm reduction materiálem (dále jen HR materiálem), a oslovit tak skupinu uživatelů drog, kteří o našich službách neví, nebo nemají dostatek informací k tomu, aby se je rozhodli využívat. Balíčky obsahují alkoholový tampon, sterilní vodu, bavlněné filtry, kondom a letáček a vizitku na Kontaktní centrum PLUS a streetworkery.
- V příštím roce opakování výzkumu a komparace jejich výsledků.

Výsledky výzkumu

Z 22 oslovených lékáren se nám podařilo získat 19 vyplněných dotazníků.

Od 3 lékáren jsme nezískali dotazníky zpět z důvodu:

- striktního odmítnutí spolupráce
- nevyplnění dotazníku při opakovaných urgencích v termínu sbírání dat
- kvůli pocitu nedostatečné kompetence k vyplnění, přeposílání dotazníku nadřazeným organizacím, které také neodpověděli

Výsledky jednotlivých dotazů:

- 1) Jste ochotní spolupracovat s naším zařízením, např. tak, že nám umožníte umístit ve Vaší lékárně naše brožury a letáky s kontakty, popřípadě balíčky s doplňkovým materiálem pro snížení škod, který není volně prodejný (filtry, desinfekční tampón, sterilní voda) ?

- 19 lékáren (tedy všechny, které nám vyplnily dotazník) bylo ochotno s námi spolupracovat
- 11 souhlasilo i s umístěním balíčků HR

- 2) Můžete (řádově) odhadnout počet uživatelů, kteří si u Vás nakoupí injekční stříkačky (za měsíc)?

- Celkový součet počtu uváděných uživatelů, kteří si kupují jehly v lékárnách činil 130 osob. Toto číslo však lze spíše považovat za počet kontaktů s uživateli - návštěv těchto lidí v lékárnách. Je totiž vysoce pravděpodobné, že uživatelé navštíví měsíčně několik různých lékáren.
- (nejméně 0 – 2, nejvíce 30 lidí)

- 3) Můžete odhadnout počet injekčního materiálu prodaného uživatelům drog (měsíčně)?

- za jeden měsíc se na okrese Kroměříž prodá v lékárnách cca 765 jehel pravděpodobným uživatelům drog
- (nejvyšší uvedený počet na jednu lékárnou byl 200ks, nejmenší 10 a 0 ks)

- 4) Kontaktní osoba/y za lékárnou:

Získali jsme 18 kontaktů na osobu, která s námi bude komunikovat – jednalo se především o vedoucí provozoven.

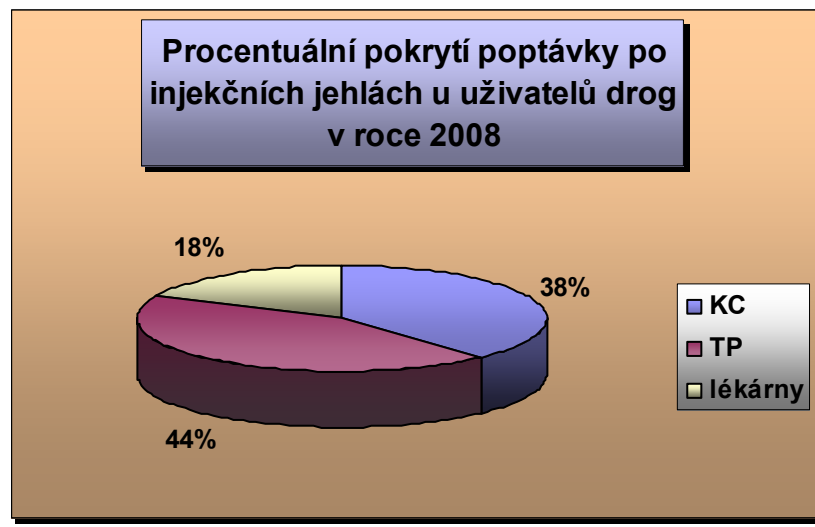
- 5) Máte jakoukoliv připomínku, poznámku, která by se vztahovala k této problematice?

Celkem byly vyplněny 2 připomínky

Jejich znění:

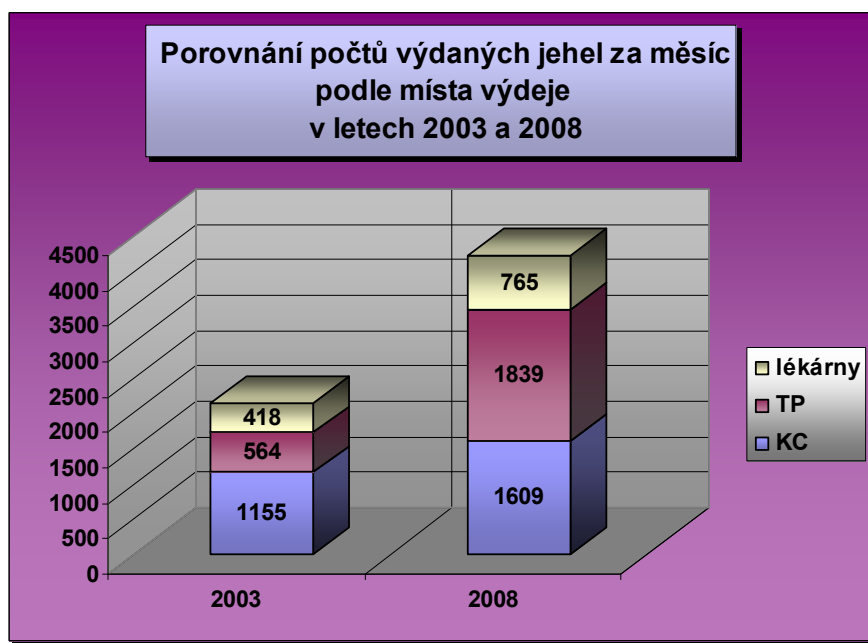
- od února 2008 nebyl prodán žádný injekční set (Bystřice p. Hostýnem)
- je to časovaná bomba (pravděpodobně reakce na drogovou problematiku)

Závěr a interpretace dat

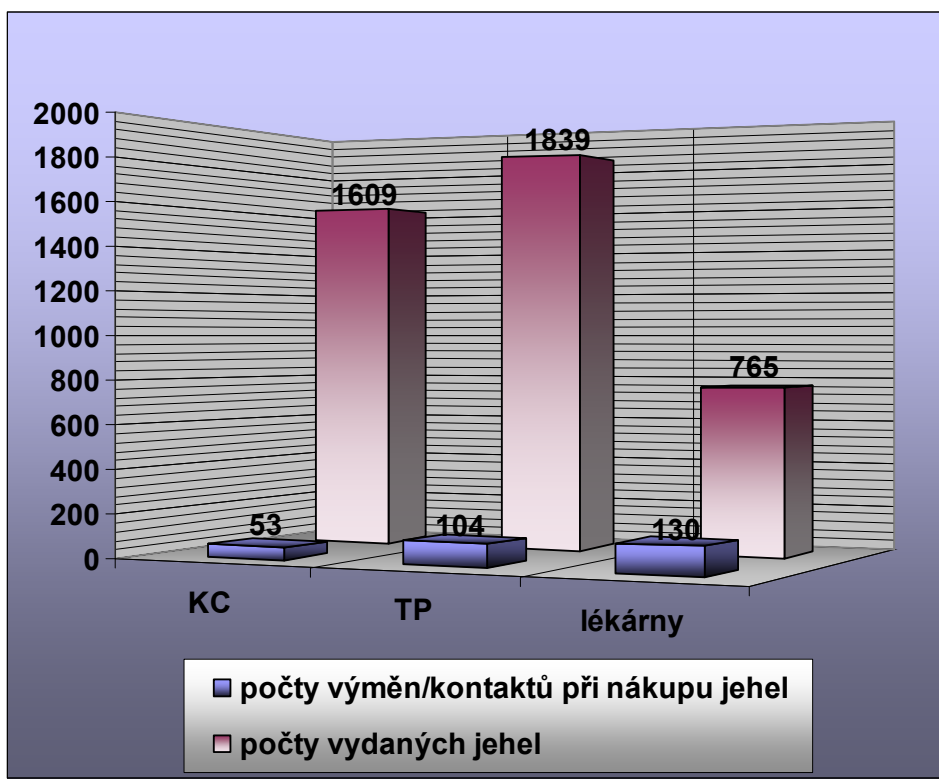
Podle Národního monitorovacího střediska pro drogy a drogové závislosti (NMS) jsou kontaktní centra v kontaktu s 2/3 nitrožilních uživatelů. Služby Kontaktního centra PLUS (dále jen KC) a Terénního programu PLUS (dále jen TP) pokrývají 82% poptávky po inzulinových stříkačkách na Kroměřížsku, 18% je pokryta prodejem v lékárnách. Z těchto výsledků vyplývá, že Kontaktní a poradenské centrum Plus a Terénní program Plus v Kroměříži svým výměnným programem injekčního materiálu pokrývají mnohem větší počet nitrožilních uživatelů drog, než je celorepublikový průměr. Stále je však téměř dvacet procent uživatelů, které se doposud nepodařilo kontaktovat.

Pzn. Údaje za rok 2008 za KC a TP jsou získány z průběžné zprávy za 1.pololetí roku 2008 podělené šesti měsíci – jde tedy o průměrné měsíční počty za první pololetí.

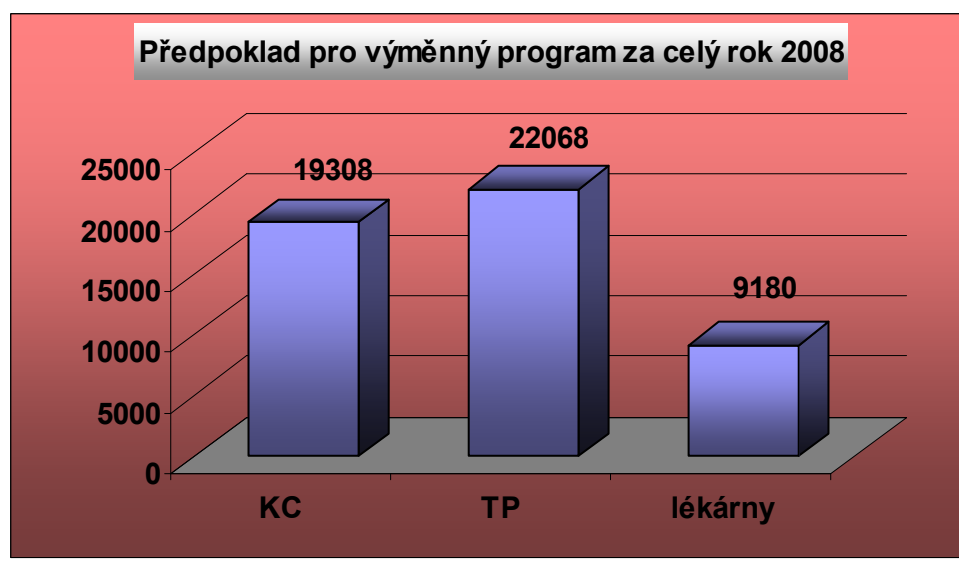

Při porovnání výsledků letošního průzkumu a dotazníkového šetření z roku 2003 je patrný skoro dvojnásobný nárůst celkové spotřeby inzulinových stříkaček v průběhu 5 let. Markantní je nárůst zejména u uživatelů drog, kteří využívají služeb výměnného programu přímo v terénu – jde o více jak 300% zvýšení v průběhu 5 let.

Jde o dlouhodobý trend, který souvisí jednak s relativně zodpovědnějším chováním nitrožilních uživatelů (snižuje se počet sdílených jehel, zvyšuje se informovanost uživatelů), jednak i tím, že vyráběný injekční materiál je v současné době v takové kvalitě, která odpovídá skutečně pouze použití pro jednu aplikaci.

Při měsíčním porovnání kontaktů, kdy dochází k výdeji injekčních jehel, je nejvyšší počet těchto kontaktů v lékárnách. Sečte-li se však počet údajů za KC i TP, pokrývají naše služby větší část - 158 výměn měsíčně. V KC i TP jsou počty vydaných jehel mnohonásobně vyšší. Z toho vyplývá, že v lékárnách uživatelé drog kupují jehly často, ale po malých množstvích. Často přitom podle našeho názoru jde o tytéž osoby, které však využívají služeb více lékáren.

Vynásobíme-li průměrné počty vydaných jehel počtem 12-ti měsíců, dá se odhadnout, že v letošním roce se na kroměřížském okrese spotřebuje 50 556ks jehel, z toho 82% bude zajištěno službami našeho zařízení a tím pádem také odborně a bezpečně zlikvidováno. Návratnost jehel v našem zařízení se pravidelně pohybuje lehce nad hranicí 100% což znamená, že naše zařízení „stahuje z oběhu“ také injekční materiál prodaný lékárnami. Podle zkušeností z předchozích let, kdy v druhém pololetí se výměna injekčního materiálu v našem zařízení vždy o něco zvyšuje, lze předpokládat konečné číslo ještě o něco vyšší.

lokality	Počet obyvatel v stech	průměrný věk	Počet lékáren/ vyplněné dotazníky	Počet kontaktů s uživateli drog	Počet prodaných injekčních jehel
Kroměříž	290,36	41,5	8	98	490
Holešov	122,48	41	3	19	190
Bystřice pod Hostýnem	86,94	40,6	2	2	20
Hulín	73,1	39,9	1	5	50
Chropyně	51,38	39	1	0	0
Morkovice	29,34	39	1	3	30
Koryčany	29,19	42,2	1	3	0
Kvasice	22,86	40,7	1	0	0
Zdounky	21,27	38,5	1	0	0

Zajímavým údajem, vyplývajícím z dotazníkového šetření, je počet injekčního materiálu prodaného lékárnami. Provedli jsme srovnání jednotlivých lokalit vzhledem k počtu obyvatel a množství jehel prodaných lékárnami. Nejvyšší počet injekčního materiálu prodaly lékárny v Kroměříži. Je to dle našeho názoru způsobeno zejména tím, že v Kroměříži je největší koncentrace lékáren a tím, že větší město poskytuje větší anonymitu, místa nákupu se mohou více střídat a také z toho důvodu, že uživatelé drog z okolních měst zakupují injekční materiál právě v Kroměříži. Tomu odpovídají také výsledky z Holešova – vzhledem k rozsahu lokality je počet prodaných jehel odpovídající poměru velikosti města.

Nižší čísla v dalších lokalitách přisuzujeme zejména dlouhodobě vykonávané terénní práci. Tuto naši domněnku potvrzuje také výše zmíněný graf, kdy KC a TP jsou v kontaktu s 82% injekčních uživatelů, což výrazně převyšuje celorepublikový průměr.

Další plánované návazné aktivity - dle výsledku výzkumu

Udržování spolupráce s lékárnami (doplňování letáčků a balíčků) má na starosti pracovnice Lenka Štěpánková, která pravidelně monitoruje a zaznamenává poptávku po materiálu.

Podle údajů z vyplněných dotazníků bylo umístěno do lékáren poměrné množství letáčků a do 11 z nich i balíčky s HR materiálem (celkem 125ks).

Výzkum plánujeme v příštím roce zopakovat a výsledky porovnat s informacemi získanými letos.